

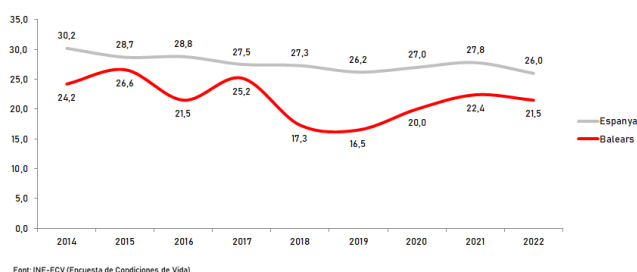
Núm. 18 · Setembre 2023

Pobresa, desigualtat i risc d'exclusió social a les Balears (ECV 2022)

Aquest número explora la vulnerabilitat i la desigualtat social a les Balears i ho fa analitzant les dades disponibles de l'Encuesta de Condiciones de Vida de l'Institut Nacional d'Estadística (INE) (publicada a juny de 2023, amb dades de l'any 2022; la base pel càlcul és del 2021) i a partir de les dades censals i de l'Agència Tributària, recollides a l'Atlas de distribución de la renta de l'INE (amb informació de 2020).

Risc de pobresa i/o exclusió social

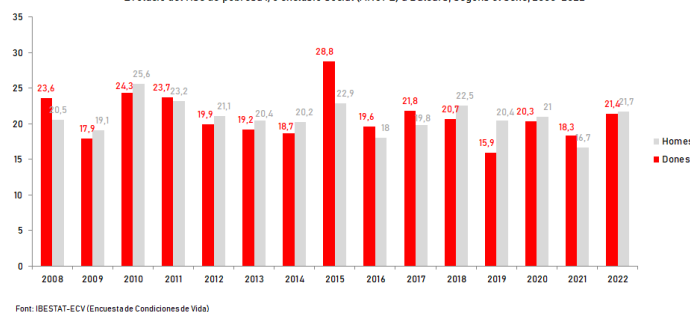
Evolució del risc de pobresa i/o exclusió social (AROPE) a Espanya i Balears, 2014-2022

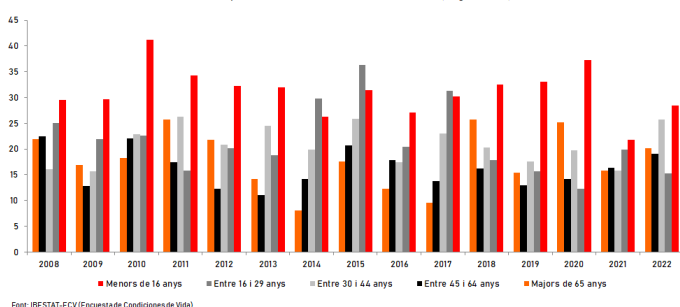
L'indicador AROPE (At Risk Of Poverty and/or Exclusion) és un indicador creat per la Xarxa Europea de Lluita contra la Pobresa i l'Exclusió Social (EAPN, per les seves sigles en anglès) per a mesurar la pobresa i l'exclusió des d'una perspectiva multidimensional. En aquest Breu analitzem els paràmetres que inclou -el risc de pobresa, la privació material i la manca d'ocupació-.

L'evolució des del 2014, any marcat per l'inici de la sortida de la crisi econòmica i financera, mostra una taxa sempre per sota de l'estatal, amb una tendència molt menys estable a Balears que a Espanya en el seu conjunt, i això pot trobar la seva explicació en la grandària de la mostra, amb alts i baixos que dibuixen corbes pronunciades d'un any a l'altre. Entre 2015 i 2020, la taxa AROPE ha descendit més de 6 punts percentuals a Balears, el que suposa una reducció del 24,8%. El que podem observar, llavors, és una pujada de nou a partir de la pandèmia. L'any 2022, aproximadament 252.982 persones, un 21,5% de la població a Balears, es troba en risc de pobresa i/o exclusió social, el que suposa així mateix una reducció del voltant de 11.000 persones respecte l'any 2021. En comparació amb altres comunitats autònomes, Balears es troba en una situació intermèdia, al costat de La Rioja (20,9%) i Castella i Lleó (22,1%), essent Navarra on es presenta una taxa més baixa (14,5%) i Melilla, on és més alta (41,3%).

Evolució del risc de pobresa i/o exclusió social (AROPE) a Balears, segons el sexe, 2008-2022

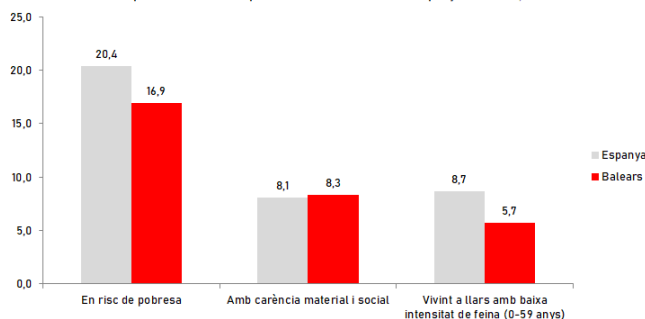
Evolució del risc de pobresa i/o exclusió social (AROPE) a Balears, segons l'edat, 2008-2022

Font: IBESTAT-ECV (Encuesta de Condiciones de Vida)

Cal tenir en compte que la taxa de risc de pobresa i/o d'exclusió social (AROPE) és generalment més alta en dones que en homes, principalment degut a que les condicions de treball, sovint pitjors que les dels homes: més jornada parcial, menys retribució i menys reconeixement i promoció. Així i tot, l'any 2022 presenta una relativa igualtat entre homes i dones, on les dones inclús presenten una taxa lleugerament més baixa (0,3 punts menys). Per altra banda, les persones menors de 16 anys representen el grup més vulnerable, ja que no poden accedir a mercat de treball ni d'habitatge, per tant, queden sota la tutela de pares i mares i de l'Estat; seguides de les persones joves, el col·lectiu de persones majors de 65 anys també presenta, generalment, més risc de pobresa. Les dades de 2022 reflecteixen una pujada de nou en els nivells de pobresa d'aquestes poblacions, respecte de l'any anterior, especialment en la població de menys de 16 i la població entre 30 i 44 anys, segurament per l'increment del cost de la vida (inflació), essent únicament la població entre 16 i 29 la que ha vist reduïda la taxa de risc de pobresa.

Components del risc de pobresa o exclusió social a Espanya i Balears, 2022

Font: INE-ECV (Encuesta de Condiciones de Vida)

Com s'ha mencionat abans, l'indicador AROPE té en compte el nombre de persones que es troben en situació de pobresa relativa (el percentatge de persones que viu per sota del 60% de la renda mediana), i/o amb carència material i social severa i/o amb baixa intensitat de treball. A partir de l'any 2021 s'introdueix una nova definició de la carència material i social que ja no recull els conceptes "No pot permetre's disposar d'un telèfon", "No pot permetre's disposar d'un televisor en color", i "No pot permetre's disposar d'una rentadora", assumint-se que les llars no tenen manca en aquests conceptes.

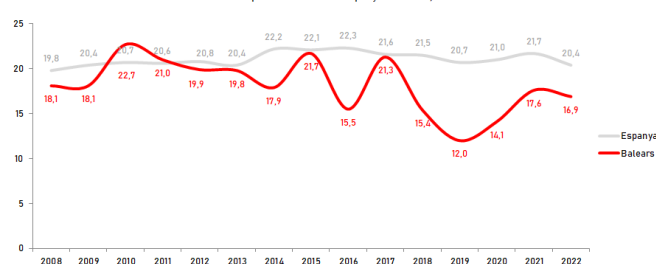
En primer lloc, Balears registra una taxa de pobresa relativa del 16,9% (sense lloguer imputat), set dècimes del que marcava l'any anterior (INE), i que és tres punts i mig més baixa que el total nacional. En el següent apartat d'aquest número s'analitza la població en situació de pobresa d'una forma més profunda.

Per altra banda, Balears presenta un percentatge de persones amb carència material i social severa superior al que presenta el conjunt de l'Estat (8,3% front el 8,1%), tot i que a 2021 presentava 0,2 punts més. Se tracta d'aproximadament 95.000 persones, amb una important rellevància de les dones, que viuen en llars que no poden permetre's una sèrie d'ítems de consums bàsics definits a nivell europeu. Més endavant en aquest número es reprèn aquesta qüestió per analitzar-la de forma detallada.

Finalment, Balears registra un percentatge menor de persones vivint a llars amb baixa intensitat de feina (5,7% front a 8,7% del total nacional), és a dir, llars on les persones que poden treballar ho fan al 20% del seu potencial (quants mesos han treballat durant un any i quants podrien haver-ho fet). Val a dir, però, que aquest percentatge representa quasi la meitat respecte el de l'any anterior, quan superava el 9%. S'ha de tenir en compte que l'indicador de la baixa intensitat de feina de l'Encuesta de Condiciones de Vida fa referència a l'any anterior de l'entrevista (és a dir, 2021), per tant, que aquí es reflexa la manca de feina l'any després de l'esclat de la pandèmia, però que ja mostrava estar millorant en 2021. La nostra economia, basada en el turisme, va veure's molt afectada quan la crisi sanitària va socavar molts llocs de feina de què depenien moltes persones i famílies. Una manca d'oportunitats per fer feia, salaris molt baixos i contractacions en condicions precàries que no asseguraven l'estabilitat, dificulten fer front a les despeses de la vida, especialment en la nostra comunitat autònoma, travessada per un greu problema en habitatge. Més endavant en aquest número s'aborden les dificultats per arribar a fi de mes i les llars sense ingressos.

La població en situació de pobresa

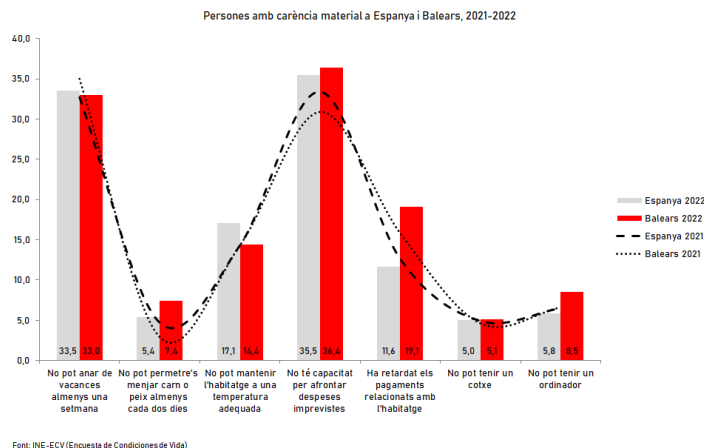
Evolució de la pobresa relativa a Espanya i Balears, 2008-2022

Font: INE-ECV (Encuesta de Condiciones de Vida)

En comparació amb el conjunt de l'Estat espanyol, Balears té un taxa de persones en situació de pobresa relativa (amb ingressos per sota del 60% de la mitjana) menor a la mitjana nacional (16,9%), baixant set dècimes des de l'any anterior, fent palès així la recuperació després de la pandèmia. Tanmateix, és interessant veure com aquests percentatges corresponen a la proporció de persones en pobresa relativa segons l'indador de pobresa nacional, perquè si ens fixem en el llindar de pobresa autonòmic, a partir de la mitjana dels ingressos de cada regió en particular, la xifra de 2020, que era de 14,1%, ascendeix fins al 20,7% (IBESTAT). Així, aquesta xifra dóna una idea de com varia la taxa quan s'aplica un ajustament d'aquest tipus tenint en compte la renda autonòmica: la qualitat mitjana de vida i la capacitat de consum que s'aconsegueix amb un ingrés equivalent al llindar de pobresa nacional difereix entre regions i municipis (EAPN, 2019, p. 30). L'any 2022, no obstant, no presenta diferències entre la nacional i l'autonòmica.

Carències materials

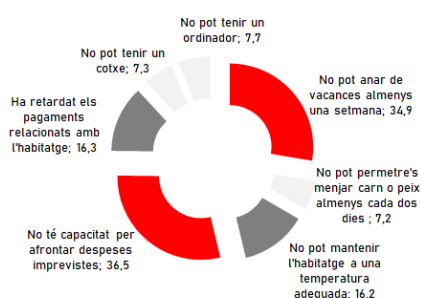

A partir de les dades de carència material i social en la nova definició d'aquest indicador, el percentatge de persones amb carències materials a Balears ha augmentat entre 2021 i 2022 en uns ítems molt determinats: retardar-se en el pagament de les despeses relacionades amb l'habitatge (de 15,8% a 19,1%, una pujada que per Espanya ha disminuït); permetre's menjar carn o peix almenys cada dos dies (de 2,9% a 7,4%); poder fer front a despeses imprevistes (de 30,9% a 36,4% de la població); i disposar d'un vehicle propi (de 4,6% a 5,1% de les persones, mantenint-se el mateix percentatge pel que fa al conjunt de l'Estat) o un ordinador (de 6,6% a 8,5%). Les pujades que s'han donat a nivell estatal han estat més suaus, el que indica com l'augment del cost de la vida és més accentuat a Balears.

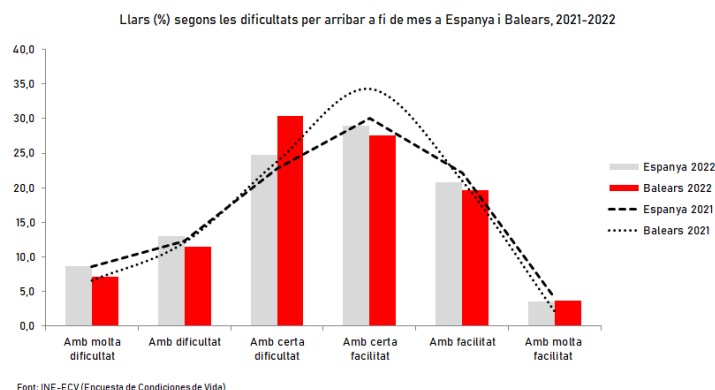
Això ens ha de portar a reflexionar sobre el preu de la vida i sobretot de l'habitatge, doncs és un dret que no està protegit si es vulnera el seu accés i la seva condició de digne. També ens porta a reflexionar en com està canviant la societat de consum que va establir-se després de la Segona Guerra Mundial a Europa i el món occidental, a partir de les successives crisis que estem vivint en els nostres dies i que canvien la nostra forma de relacionar-nos amb el mercat.

Per altra banda, no obstant, destaquen la baixada a Balears entre 2021 i 2022 pel que fa al percentatge de persones que pot anar de vacances almenys una setmana a l'any, que al 2021 superava el 35% i baixa, el 2022, fins el 33%.

Percentatge de llars amb carència material a Balears, 2022

Si observem aquestes carències en les llars, en lloc de en les persones, un 36,5% de les llars no tenen capacitat per afrontar despeses imprevistes (5 punts per sobre del que marcava 2021) i 7,2% de les llars no poden permetre's menjar carn o peix cada dos dies, un percentatge que també ha augmentat 5 punts. També és molt rellevant la incapacitat per anar-se'n de vacances almenys una setmana a l'any (34,9%, més de 10 punts per sobre del que es registrava abans de la pandèmia i dos punts per sobre del que marcava l'any anterior). També és considerable l'augment en el retard de pagaments relacionats amb l'habitatge (+1,5% respecte el 2021) i també augmenten respecte l'any anterior les llars que no poden tenir un cotxe (+1,4%), un ordinador (+2%) i mantenir la llar a una temperatura adequada (+1,1%).

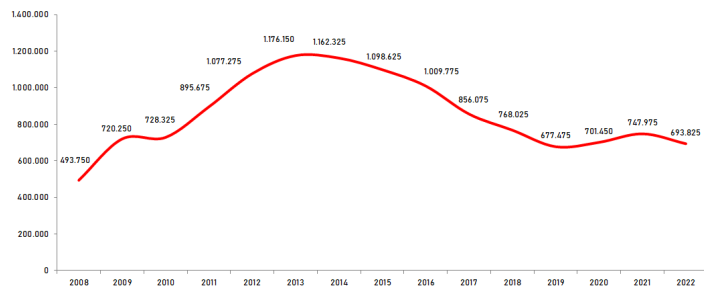

La dificultat per arribar a final de mes també representa una carència material. Les llars que tenen dificultats per arribar a final de mes a Balears i a Espanya han augmentat entre 2021 i 2022. Un 7,1% de les llars a Balears arriben amb molta dificultat a finals de mes, un percentatge 1,6 punts per sota del d'Espanya en el seu conjunt i, alhora, 0,5 punts superior al de l'any passat. Per altra banda, el percentatge de les llars que arriben amb dificultat ha disminuït una mica (de 12,1% a 11,5%) i es distancia de la mitjana estatal, que s'allunya fins arribar al 13,1. Els percentatges de les llars que arriben amb facilitat a fi de mes ha disminuït en quasi tots els casos entre 2021 i 2022 (només a Balears "amb molta facilitat" ha augmentat molt lleugerament respecte l'any anterior).

A 2022, un 27,6% de les llars balears arriben a fi de mes amb certa facilitat, un percentatge gairebé 7 punts per sota del que marcava 2021. També ha disminuït 1,6 el percentatge de llars que arriba amb facilitat, passant del 21% a 19,6%. Les crisis no afecten totes les persones i llars de la mateixa manera, però el que pot veure's és una millora respecte l'any anterior, essent la reducció de les llars que arriben a fi de mes amb molta dificultat una fita important en el restabliment de la "normalitat".

Llars sense ingressos

Evolució de les llars sense ingressos amb la persona de referència a l'atur, a Espanya, 2008-2022

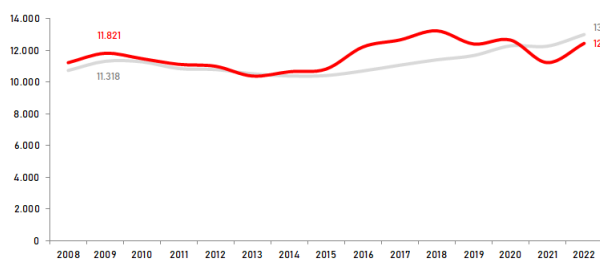

Font: INE-EPA (Encuesta de Población Activa).

A Espanya s'ha viscut, des de 2013 i molt especialment des de 2015, una caiguda en les llars sense cap tipus d'ingressos, és a dir, ni laborals ni tampoc en forma de prestacions contributives o no contributives. Aquesta tendència, però, va veure's truncada a partir de 2020. A 2022 es registren prop de 700.000 llars sense ingressos, quasi 60.000 llars menys que l'any anterior. Cal reflexionar sobre la necessitat d'impulsar polítiques de protecció front les d'austeritat que varen impulsar-se durant la crisi de 2008, com va ser la mesura dels ERTOS i la de l'Ingrés Mínim Vital, sense les quals les xifres segurament serien molt pitjors de les que tenim avui. La crisi de la pandèmia, com les altres crisis que vivim actualment, impliquen un deixant d'empobriment i empitjorament de les condicions de vida, però la contenció de les mateixes ha de tenir un impuls públic i dirigit a garantir el benestar de les persones i no tant a la recuperació de l'economia només enfocada en les grans empreses.

Desigualtats de renda

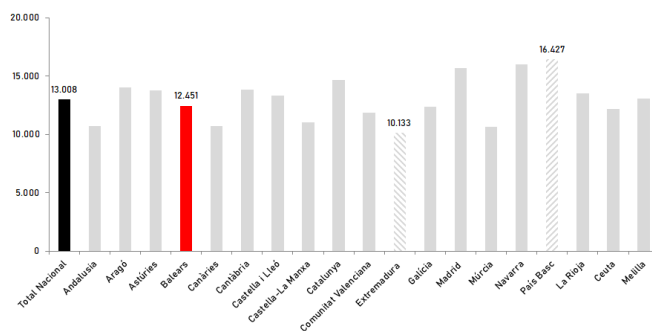
Evolució de la renda mitjana anual per persona a Espanya i Balears, 2008-2022

Font: INE-ECV (Encuesta de Condiciones de Vida)

La renda mitjana anual per persona a les Illes Balears és al 2022 de 12.451 (1.216 euros més que l'any anterior). Existeix una clara diferència respecte Espanya en el seu conjunt: les rendes per persona de les Illes eren bastant més altes, atès que Balears havia apostat per una sortida de la crisi basada especialment en el mercat del turisme, que va generar grans beneficis. La crisi de la pandèmia de la COVID-19, però, va situar l'activitat del turisme en un punt molt delicat, tot i que ja s'observa una caiguda de la renda per persona entre 2018 i 2019. Les successives crisis esdevingudes entre 2021 i 2022 (crisi energètica, guerra entre OTAN i Rússia, crisi econòmica), dibuixen un horitzó complex, però caldrà esperar a l'any que ve per observar com afecta a les economies individuals. El que podem notar, no obstant, és una petita recuperació de la renda disponible per part de les persones a Balears.

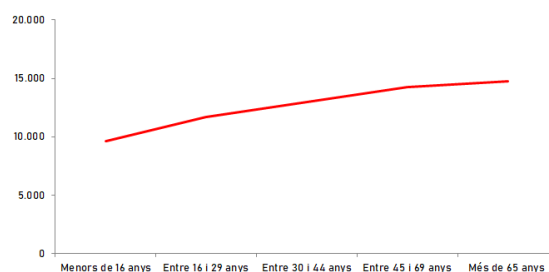
Renda mitjana anual per persona en les CCAA, 2022

Font: INE-ECV (Encuesta de Condiciones de Vida)

De fet, en una comparativa nacional, la xifra balear (12.451) està molt per sota que la que marca la del País Basc, amb més de 16.000 euros per persona, però per sobre de la d'Extremadura, amb poc més de 10.000 euros. Tanmateix, es troba per sota de la mitjana nacional (uns 13.000 de mitjana anual).

Renda mitjana anual per persona a Balears, segons edat, 2022

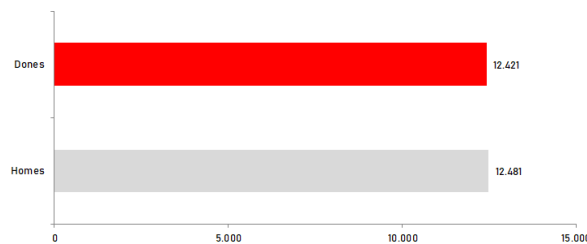

Font: INE-ECV (Encuesta de Condiciones de Vida)

No s'ha d'oblidar que no totes les persones disposen de la mateixa renda: algunes persones tenen rendes més elevades i d'altres, més baixes, fins i tot molt més baixes. Així, es troben diferències entre diferents grups d'edat. El grup d'edat amb una renda més baixa és el de les persones menors de 16 anys, tot i augmentar en prop de 600€ de mitjana la seva renda respecte l'any 2021. Seguidament, el grup de persones entre 16 i 29 anys també ha augmentat el seu poder adquisitiu en gairebé 700€ de mitjana. No pot oblidar-se, però, que gran part del sou de les i dels joves es dedica al lloguer, altíssim a les Illes Balears (si és que han tingut l'opció d'emancipar-s, doncs moltes han de romandre a casa dels seus progenitors).

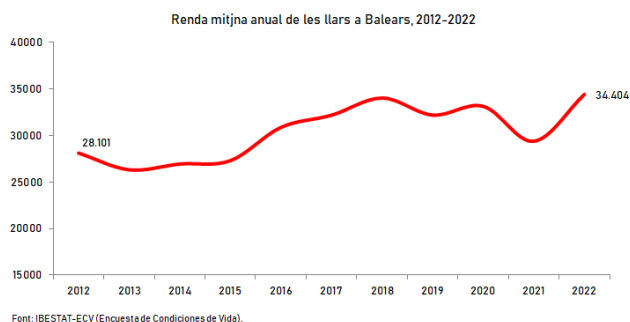
Per altra banda, també ha augmentat en gairebé 1.000€ de mitjana la renda de les persones entre 30 i 44 anys, que, en general, viuen independitzades, tenen més propietats i és possible que hagin format família pròpia. Les persones entre 45 i 64 anys tenen uns nivells de renda que superen per molt poc els 14.000 euros, tot i que tenen rendes més altes que els grups precedents. El grup de persones de més de 65 anys és el que presenten una renda mitjana anual més alta, de quasi 15.000 euros, una xifra que també és superior a l'any anterior (14.426).

Renda mitjana anual per persona a Balears, segons sexe, 2022

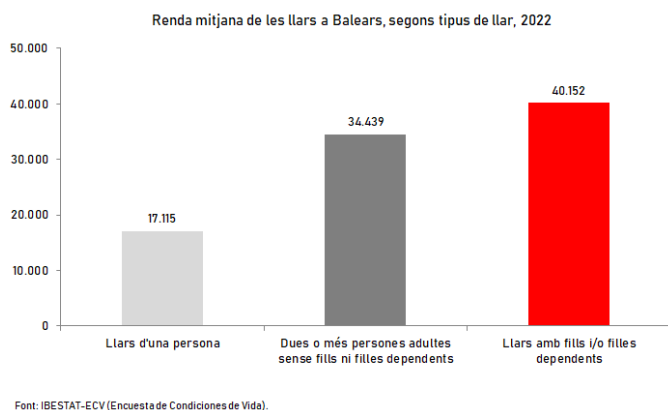

Font: IBESTAT, INE-ECV (Encuesta de Condiciones de Vida)

També és interessant l'anàlisi amb perspectiva de gènere. El 2022 presenta una diferència entre homes i dones en que les dones tenen una renda que supera en 60 euros la dels homes (l'any anterior, entre homes i dones hi havia una diferència de 337 euros a favor dels primers). Tot i que el gràfic mostra una renda superior per les dones, no pot oblidar-se que la **bretxa salarial** és una realitat i que el fet que sigui de les més baixes de l'Estat no és una bona notícia: no es deu tant a la millora de les condicions salarials de les dones sinó a un empitjorament de les condicions dels homes, en comparació amb la resta de comunitats autònomes. Tampoc no pot oblidar-se que la pobresa continua tenint rostre femení: és reconegut que dos terços de les rendes socials (tipus RESOGA o RMI) recauen en famílies liderades per dones, és a dir, que són elles les titulars en major mesura les que accedeixen a aquestes prestacions, així com també són elles les que majoritàriament accedeixen a prestacions no contributives.

La renda mitjana anual de les llars a Balears ha experimentat una pujada general des de 2015, passant per la baixada els anys més durs de la crisi de 2008, situant-se el 2022 en 32.404 euros, 3.036 més que l'any anterior, any en què encara es notaven els estralls de la crisi pandèmica.

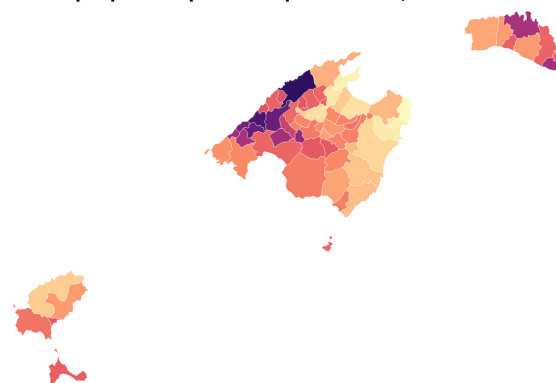

Si observem la renda de les llars per tipus de llar, la renda disponible a les llars d'una persona i a les llars de dues persones sense fills i filles dependents s'assembla bastant (tenint en compte que la renda de les llars de dues persones es divideix entre les dues). La xifra de les llars de dues persones amb filles i fills dependents dista més per primera vegada en molt de temps: les famílies amb fills i filles dependents han de fer front a més despeses que les que no tenen descendència a càrrec. L'any anterior només 1.000 euros diferenciaven les llars amb fills i filles de les que no en tenen; però l'any 2022, la renda disponible d'aquestes llars amb menors o dependents augmenta fins a més de 40.000 euros, el que suposa més benestar (si més no, econòmic) de les famílies amb criança.

Desigualtats territorials de renda

Les dades censals i de l'Agència Tributària per l'any 2020 (darreres dades disponibles), recollides a l'Atlas de distribución de la renta de l'INE, revelen la desigualtat territorial de la renda a les Balears: mentre una part de la població compta amb ingressos que suposen més de 25.000 euros anuals, els d'una altra part estan per sota dels 7.000, el que significa un 60% de la renda mediana, és a dir, pobresa relativa, concentrada principalment a la ciutat de Palma.

Renda per persona per municipis a Balears, 2020

Font: INE. Estadística experimental. Atlas de distribución de renta de los hogares. Dades cartogràfiques. Dades cartogràfiques: CNIG - Creat amb Datawrapper

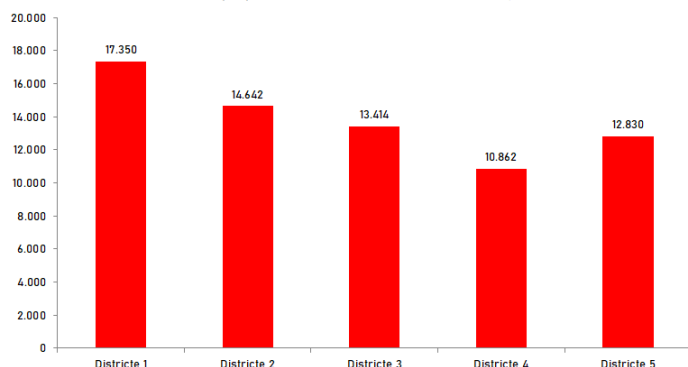
Així, a l'illa de Mallorca hi ha una enorme diferència entre la zona de la Serra de Tramuntana, on es concentra major riquesa, i alguns municipis del centre i del Llevant. Les persones que viuen a Banyalbufar, Bunyola, Esporles, Valldemossa i Escorca tenen rendes per sobre dels 15.000 euros, arribant a 16.392 en el cas d'Escorca; en canvi, les rendes de les persones de Capdepera, Alcúdia, Son Servera, Sant Llorenç des Cardassar, Sa Pobla, Santa Margalida, Inca i Manacor estan per sota dels 11.000 euros, essent Capdepera el municipi amb una renda més baixa (10.214 euros). Hem de tenir en compte que aquestes dades són considerablement més baixes que l'any anterior, ja que estan condicionades per l'impacte econòmic de la COVID-19 (les dades disponibles, es recorda, són de 2020). Val a dir que el primer grup de pobles, amb rendes més altes, compta amb una població estrangera que no arriba al 20% - tot i que destaquen els casos d'Estellencs (25,47%), Deià (37,24%) i Valldemossa (24,0%) - (**IBESTAT**), i que és, entre el 70 i el 80%, provinent d'Europa; mentre, el segon grup de pobles presenta un quadre de migració molt diferent, doncs en molts casos la població migrada supera el 20% sobre el total de població i la seva nacionalitat és majoritàriament africana (més del 40%, majoritàriament), seguidament de la llatinoamericana (**IBESTAT**).

A l'illa de Menorca les diferències de renda no són tan acusades, però tot i així, prop de 2.500 euros separen les rendes mitjanes per persona d'aquelles que viuen a Ciutadella (11.817 euros anuals) de les que viuen a Sant Lluís o Es Mercadal (prop de 14.500 euros anuals). Tampoc a l'illa d'Eivissa hi ha una diferència tan abismal com a Mallorca, i és a Sant Joan de Labritja i a Sant Antoni de Portmany on hi ha un renda anual per persona més baixa, amb prop de 11.100 euros, i a Eivissa, la més alta, amb més de 13.200 euros per persona de mitjana. Formentera té una renda per persona de 13.125 euros anuals.

Però és a Palma on la renda més elevada supera en quatre vegades la més baixa: a Soledad Nord - Son Goleu la renda mitjana per persona es situa per sota dels 6.000 euros i a Son Vida assoleixen quasi els 25.000 euros, tenint en compte que l'INE, per a respectar el secret estadístic, no ofereix informació per sobre de 36.750 euros. El centre històric de Palma i els voltants, tant d'un costat (El Molinar) com de l'altre (Santa Catalina, Son Armadams, Son Dameto, Son Dureta, Son Espanyol) registren rendes per persona per damunt dels 20.000 euros. Aquests barris, tradicionalment obrers, estan patint el que es coneix com gentrificació, o sigui, un desplaçament de la població que hi resideix per l'ocupació d'una altra, amb rendes més altes.

Renda per persona en els diferents districtes de Palma, 2020

Font: INE, Atlas de distribución de la renta

Per districtes, hi ha una diferència molt gran entre el districte 01 (Centre), el més enriquit en termes de renda (quasi 17.500 euros anuals per persona) i el districte 04 (Llevant), amb quasi 11.000 euros anuals per persona, el més empobrit. Les diferències entre el districte de Ponent (02), Nord (03) i Platja de Palma (05) són més lleugeres, tot i que a voltant de 1.500 euros l'any separen el segon districte del tercer i el cinquè. Pel que fa a la població migrada, mentre al districte del Centre al voltant d'un 40% de la seva població estrangera és d'Europa i de Llatinoamèrica, als altres districtes, exceptuant el de Platja de Palma, redueixen el seu percentatge de persones migrades d'Europa i augmenten el de provinents d'Amèrica Llatina i Àfrica. És al districte Llevant (04) l'únic districte on la població africana (19,1%) supera la migrada d'Europa (15,1%), a banda de comptar amb un 47,6% de població migrant d'origen llatinoamericà (**IBESTAT**).

Amb tot, existeix un percentatge de la població amb ingressos per unitat de consum per sota del 60% i del 40% de la renda mediana, que al·ludeix a la població en situació de pobresa relativa i severa, respectivament, i aquest percentatge és diferent entre illes, així com també entre diferents zones de cada una d'elles. A més, la pobresa s'accentua entre les persones migrades, que es veuen més afectades per la dificultat d'accés al mercat laboral.

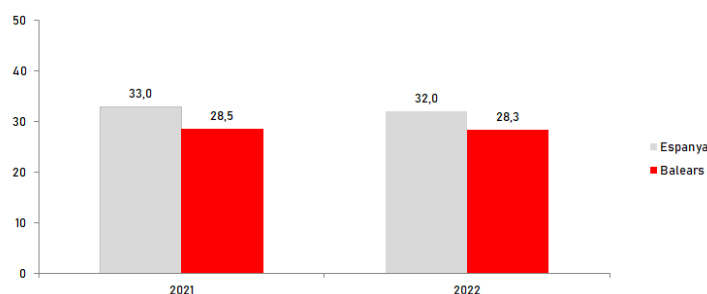
En referència a la pobresa relativa, a Mallorca, Marratxí registra un 8,3% de la població espanyola i un 24,9% de la població estrangera (tres vegades el volum de l'espanyola) amb ingressos per sota del 60%, mentre que Santa Margalida, Santanyí, Sa Pobla, Inca o Capdepera i Alcúdia registren uns percentatges entre 17% i 20% per la població espanyola i entre 46% i 54% per la població estrangera. Per una altra banda, a l'illa d'Eivissa, als municipis d'Eivissa (11,9%), Sant Josep de sa Talaia (13,6%), Santa Eulària des Riu (14,5%) i Sant Antoni de Portmany (14,9%) es registra una proporció de menys del 15% de la seva població espanyola en pobresa relativa (uns percentatges que són d'entre 35% i 40% per la població estrangera); a Formentera, un 12,7% de la població espanyola té ingressos per sota del 60% de la mitjana, però aquesta xifra ascendeix fins a 32,9% per la població estrangera.

No obstant, a Menorca, Maó i Ciutadella registren 14% i 15,9% de la població amb nacionalitat espanyola amb ingressos per sota del 60% de la renda mitjana, respectivament; el volum per a les persones estrangeres a aquests municipis ascendeix a 43% i 46,5%, respectivament. Els municipis on es concentren els majors volums de població estrangera en pobresa relativa (més del 50%) es troben a Mallorca (Manacor, Alcúdia, Inca, Sa Pobla i Felanitx).

Quant a la pobresa severa, tot i que manquen moltes dades relatives a diferents municipis, pel que fa a la població amb nacionalitat espanyola, els pitjors resultats els trobam a Alcúdia (9,3%), Capdepera (8,3%) i Santa Margalida (7,5%), tot i que als municipis de Sa Pobla, Inca, Santanyí i Calvià es registren percentatges de i per sobre del 7%. Respecte la població amb nacionalitat estrangera amb ingressos per sota del 40%, els percentatges tornen a créixer de forma espectacular, amb un mínim del 14% (a Marratxí) i un màxim de 31,5% (a Alcúdia), evidenciant, de nou, la diferència que existeix entre la població migrada i l'autòctona. Inca, Son Servera i Santa Margalida registren percentatges per damunt del 25%, tot i que també a Calvià, a Manacor, a Campos i Pollença es registra més d'un 20% de població estrangera amb ingressos per sota del 40%.

Finalment, si estem parlant de desigualtat, és fonamental consultar tant la Distribució S80/S20 com el Coeficient de Gini, que ens donen una idea de la distribució de la riquesa d'un país o una regió. Per haver-hi molta renda nacional (molta riquesa, en termes econòmics) però estar molt malament distribuïda, per tant, amb molta pobresa.

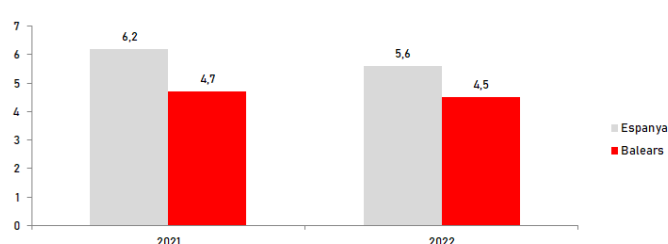
Coeficient Gini a Espanya i Balears, 2021-2022

Font: INE (Espanya) i IBESTAT (Balears).

Observant el Coeficient de Gini (on valor pròxims a 0 indiquen total igualtat i valor pròxims a 100, total desigualtat), aquest és inferior a Balears respecte el valor d'Espanya, amb 28,3 punts, tot i que ambdós valors són menors que els presentats l'any anterior. Balears registra una lleugera menor desigualtat total en la població. Ara bé, Gini no ens dona una informació sobre la possible polarització social, només sobre el total: més o menys desigualtat en el conjunt d'una societat.

Distribució de la renda S80/S20 a Espanya i Balears, 2021-2022

Font: INE (Espanya) i IBESTAT (Balears).

Amb la distribució S80/S20 es pot mesurar quantes vegades la renda mitjana del 20% més ric de la població supera la renda mitjana del 20% més pobre. En comparació amb el conjunt de l'Estat espanyol, la ràtio de Balears no arriba als 5 punts, però a Espanya els ingressos del 20% més ric són 5,6 vegades més que els del 20% més pobre. És a dir, a Balears hi ha una menor desigualtat en les rendes. Les dades de 2022 són, en general, més baixes que a 2021.

Però és important tenir en compte aquests paràmetres també a nivell territorial (INE). Observant el Coeficient de Gini, aquest és inferior als municipis de Ferreries (24,5), Mancor de la Vall (27,5) i Marratxí (27,6), essent a Calvià, Sant Joan de Labritja, Valldemossa, Es Mercadal, Estellencs i Deià on més desigualtat hi ha, amb uns coeficients que superen els 36 punts i que en el cas de Deià està prop dels 40. Quant a la distribució S80/S20, mentre a Ferreries el 20% més ric de la població té ingressos 2,1 vegades superiors als del 20% més pobre de la població, Estellencs registra més desigualtat, perquè la població més rica ingressa 4,4 vegades més que la més pobre.

Conclusions

El que podem destacar és una certa recuperació a la nostra comunitat autònoma, però encara amb certs indicadors de pobresa que presenten valors alts, alguns inclús més que abans de la pandèmia. La (certa) dificultat per arribar a final de mes a Balears és un dels indicadors que més ha pujat respecte l'any anterior. En conseqüència, també ha disminuït la facilitat per arribar a final de mes.

No obstant això, tant a Espanya com a Balears, disminueix el risc de pobresa i/o exclusió el 2022 en relació al 2021. Concretament, a Balears el 2021 el percentatge de la població en risc d'exclusió era de 22,4 i al 2022 ha baixat fins el 21,5%. Una tendència similar es dona a nivell estatal on baixa del 27,8 al 26%. Així doncs, podem veure com es comença a veure la recuperació després de la crisi de la pandèmia, tot i que també es nota la pujada de preus derivada de la guerra d'Ucraïna i Rússia. Un dels sectors de la població on ha augmentat més el risc d'exclusió social a les Balears és el grup d'edat comprès entre 30 i 44 anys.

Observant el percentatge de pobresa relativa (amb una renda per sota del 60% de la mitjana) es veu com aquesta també disminueix. A Balears baixa fins el 16,9% (sent de 17,6% un any abans) i a Espanya baixa fins el 20,4% (sent de 21,7% un any abans). Per altra banda, Balears presenta un percentatge de persones amb carència material i social severa superior al que presenta el conjunt de l'Estat (8,5% front el 7,3%), amb una pujada de quasi 2 punts respecte l'any passat. El territori balear no és uniforme, sinó que presenta diferències entre municipis i seccions censals, el que és fonamental tenir en compte, perquè una major distància entre rendes pot desencadenar major descontent i conflicte social; i és que la polarització és també perillosa en termes de major acceptació de fórmules properes a l'autoritarisme i el feixisme.